

ONTWERP VAN MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Samenvatting

De partnerschapsovereenkomst is een traditioneel algemeen kaderakkoord dat drie traditionele aspecten behelst, met name het politieke, het economische en de samenwerking in verschillende andere domeinen.

Deze partnerschapsovereenkomst vormt een belangrijke stap in de versterking van de relaties tussen de Europese Unie (EU) en Armenië. De samenwerking met Armenië richt zich in het bijzonder op economische en bestuurlijke hervormingen om de weerbaarheid van het land te versterken en inclusieve economische ontwikkeling te stimuleren.

De overeenkomst zal zorgen voor een nauwe en regelmatige dialoog die de bestaande samenwerking op verschillende vlakken moet verbeteren. Daarnaast zal zij ook leiden tot een dialoog en samenwerking inzake algemene thema's zoals energie, veiligheid, innovatie, duurzame ontwikkeling en de bevordering van de mensenrechten.

Dit ontwerp van instemmingsdecreet kadert in de strategische doelstelling "Vlaanderen maakt deel uit van een slagkrachtige EU" uit de beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking.

2. Situering

2.1. De relaties tussen de Europese Unie, Vlaanderen en Armenië

Europese Unie

De Europese Unie en Armenië zetten zich ervoor in om hun samenwerking op alle mogelijke gebieden te versterken en te verdiepen. De EU en Armenië ondertekenden op 22 april 1996 een partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst (PSO) die op 1 juli 1999 in werking is getreden. Die overeenkomst vormt de juridische basis voor de huidige bilaterale betrekkingen en regelt de samenwerking op verschillende domeinen.

Armenië is een bevoorrechte partner in het Europese nabuurschaps- en partnerschapsbeleid (ENP) dat is bedoeld om een bevoorrechte relatie op te bouwen met de buurlanden in Oost-Europa, ten zuiden van de Middellandse Zee en in de zuidelijke Kaukasus die geen uitzicht hebben op toetreding tot de EU.

Armenië maakt deel uit van het Oostelijk Partnerschap, een ambitieus politiek project dat in 2003 van start is gegaan. In dit partnerschap wil de EU geleidelijk aan verder gaan dan de traditionele handels- en samenwerkingsbetrekkingen. Op economisch vlak biedt het preferentiële handelsbetrekkingen, een betere toegang tot de interne EU-markt, betere verbindingen met de EU (voor energie, vervoer en telecommunicatie) en de mogelijkheid om deel te nemen aan bepaalde EU-programma's. Ook wordt extra financiële en technische steun geboden. De EU streeft naar een nauwe band met deze landen die verder gaat dan een louter bilaterale samenwerking. Een geleidelijke economische integratie en een verruiming van de politieke samenwerking zijn de voornaamste doelstellingen.

Armenië besliste in september 2013 om de associatieovereenkomst met de EU niet te ondertekenen. De EU en Armenië onderhouden wel een politieke en handelsdialoog op gebieden waar dit verenigbaar is met de deelname van Armenië aan de Euraziatische Economische Unie (EEU). De EU is de belangrijkste handelspartner van Armenië, goed voor ongeveer 29,7% van de totale handel in Armenië.

De EU verleent steun aan de hervormingsinspanningen van Armenië. Voor de periode 2014-2017 zal tussen de 140 en de 170 miljoen euro worden uitgekeerd, met het accent op de ontwikkeling van de particuliere sector, en de hervorming van het openbaar bestuur en van het justitieel stelsel.

Vlaanderen

Vlaanderen is partij bij de overeenkomst van 7 juni 2001 tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Republiek Armenië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen. Deze overeenkomst trad in werking op 19 december 2003.

Op het vlak van buitenlandse handel bekleedde Armenië in 2016 de 105de plaats op de lijst van Vlaamse exportbestemmingen met een totale uitvoer van 67,5 miljoen euro. De Vlaamse import uit Armenië bedroeg in 2016 bijna 38 miljoen euro, wat goed was voor een 110de plaats.

2.2. Schets van het partnerland

Algemeen

Armenië is een bergachtig land in de Zuidelijke Kaukasus. Hoewel het land geografisch gezien tot Azië behoort, beschouwt het land zich als een Europees land omwille van culturele en historische aspecten.

Na een referendum verklaarde Armenië zich in september 1991 onafhankelijk van de toenmalige Sovjet-Unie. Armenië is een unitaire staat. De huidige president is Serzj Asati Sarkisian. De president wordt verkozen voor een ambtstermijn van 5 jaar. In februari 2008 won hij de presidentsverkiezingen met de steun van de Armeens Republikeinse Partij. Hij werd in 2013 opnieuw verkozen. De tweede ambtstermijn van president Sarkisian loopt in 2018 af.

De parlementsverkiezingen van het voorjaar 2017 worden gezien als een belangrijk moment in de geschiedenis van Armenië. De volgende president zal immers gekozen worden door het parlement en niet langer rechtstreeks door de bevolking. Na deze verkiezingen zal ook de macht van de president ingeperkt worden ten voordele van de eerste minister. De huidige republikeinse regeringspartij heeft de parlementsverkiezingen gewonnen.

Buitenlands beleid

Het conflict over Nagorno-Karabach, een vooral door Armeniërs bewoonde enclave in Azerbeidzjan, zorgde voor een gespannen verhouding tussen beide landen. Sinds 1994 is er een wankel bestand, dat regelmatig geschonden wordt. In 2016 escaleerde het geweld opnieuw. Ook met Turkije zijn er al jarenlang problemen. De Turkse overheid erkent de genocide van 1915 niet en steunt Azerbeidzjan in het conflict over Nagorno-Karabach. In juli 2001 werd een officieus Turks-Armeens Verzoeningscomité opgericht.

Sinds 2001 is Armenië lid van de Raad van Europa. Armenië werd ook lid van de Wereldbank en van het Internationaal Muntfonds. Het land trad toe tot het Partnerschap voor de Vrede in het kader van de NAVO.

Sinds 2 januari 2015 maakt Armenië deel uit van de Euraziatische Economische Unie.

Economische en sociale gegevens

Het land is in belangrijke mate economisch afhankelijk van Rusland.

In het begin van de jaren negentig had Armenië af te rekenen met een zware economische crisis mede door de strijd om Nagorno-Karabach.

Armenië staat bekend om haar groenten en fruit. Sinds 1995 is de voedselverwerkende nijverheid één van de belangrijke industriële sectoren, deze neemt 37% van de bruto industriële productie voor zijn rekening. De chemische, mechanische en elektronische industrieën zijn goed ontwikkeld.

3. Inhoud

De overeenkomst is een belangrijke stap om de reikwijdte van de bilaterale betrekkingen tussen de Europese Unie en de Republiek Armenië uit te breiden. Het versterkt de politieke dialoog en zorgt voor een solide basis voor verdere economische en sociale hervormingen in het land.

De partnerschapsovereenkomst is een algemene kaderovereenkomst die drie traditionele aspecten behelst, met name het politieke, het economische en de samenwerking in verschillende andere domeinen. Daarnaast omvat de overeenkomst de politieke standaardclausules van de EU inzake mensenrechten en het Internationaal Strafhof, alsook verbintenissen in verband met de rechten van vrouwen en kinderen. Deze clausules worden gedefinieerd als essentiële elementen van de overeenkomst.

4. Procedureverloop

4.1. Gemengd karakter en ondertekening

Tijdens zijn vergadering van 24 mei 2017 legde de Werkgroep gemengde verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), het gemengde karakter van de voorliggende overeenkomst vast. Zowel de federale overheid als de gemeenschappen, de gewesten, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden respectievelijk bevoegd geacht. Overeenkomstig de beslissing van de ICBB d.d. 9 juli 2008, worden de leden van de ICBB geacht met de in de WGV bereikte consensus in te stemmen, behoudens bezwaar binnen de dertig dagen na de notificatie van het verslag door het secretariaat van de WGV.

De WGV besliste ook de overeenkomst te laten ondertekenen volgens formule 3 van de ICBB, dit wil zeggen één enkele handtekening in naam van het Koninkrijk België, doch met vermelding van al de betrokken overheden onder de handtekening. Dit is de gebruikelijke formule voor de ondertekening door België van verdragen tussen de EU en derde landen.

4.2. Het advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving

(p.m.)

II. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Titel I – Algemene beginselen (artikelen 1 – 2)

De doelstellingen van de overeenkomst zijn onder meer:

- het bevorderen van een versterkt politiek en economische partnerschap;
- het voorzien van een aangepast kader voor een versterkte politieke dialoog;
- het versterken van de democratie en de politieke, economische en institutionele stabiliteit in Armenië;
- het verbeteren van de samenwerking op het vlak van justitie, vrijheid en veiligheid met als doel de versterking van de rechtsstaat en het respect voor de mensenrechten en fundamentele vrijheden;
- het verbeteren van mobiliteit;
- het ondersteunen van de inspanningen van Armenië gericht op het ontwikkelen van het economisch potentieel via internationale samenwerking;
- het tot stand brengen van een versterkte handelssamenwerking;
- het vastleggen van de voorwaarden voor een nauwere samenwerking in andere gebieden van wederzijds belang.

Respect voor de democratische beginselen, mensenrechten en de fundamentele vrijheden, vormen een essentieel element van deze overeenkomst.

De partijen herbevestigen hun gehechtheid aan de principes van een vrije markteconomie, duurzame ontwikkeling, regionale samenwerking en effectief multilateralisme. Daarnaast hechten zij ook belang aan de beginselen van goed bestuur en hun internationale verplichtingen en verbinden de partijen zich ertoe te strijden tegen corruptie, de verschillende vormen van transnationale georganiseerde criminaliteit en terrorisme en de verspreiding van massavernietigingswapens.

Titel II – Politieke dialoog en hervorming, samenwerking op het gebied van het buitenlands- en veiligheidsbeleid (artikelen 3-11)

Deze titel voorziet het intensifiëren van de politieke dialoog en de samenwerking. De dialoog heeft onder meer tot doel het politiek partnerschap te verdiepen, internationale stabiliteit en veiligheid te bevorderen, een antwoord te bieden op globale en regionale uitdagingen en bedreigingen, vrede, veiligheid en stabiliteit te bereiken in Europa en het respect voor de democratische beginselen, de rechtsstaat en goed bestuur, de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te versterken.

De partijen zetten zich in om conflicten te voorkomen en een vredescultuur te bevorderen. Zij erkennen dat de ernstige misdrijven waarmee de internationale gemeenschap wordt geconfronteerd niet ongestraft kunnen blijven en trachten dan ook een vruchtbare dialoog te voeren over universele onderschrijving van het Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof. Daarbij wordt ook aandacht geschonken aan de bestrijding van de verspreiding van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen, de aanpak van de illegale handel in de handvuurwapens en lichte wapens en de strijd tegen het terrorisme.

Titel III – Recht, vrijheid en veiligheid (artikelen 12 - 21)

In deze titel komen de volgende thema's aan bod: respect voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, bescherming van persoonsgegevens, samenwerking op het vlak van migratie, asiel en grensbeheer, verkeer van personen en readmissie, de strijd tegen de georganiseerde misdaad en corruptie, illegale drugs, de strijd tegen witwaspraktijken en terrorismefinanciering, samenwerking in de strijd tegen terrorisme, juridische samenwerking en consulaire bescherming.

Titel IV – Economische samenwerking (artikelen 22 - 35)

Deze titel bevat hoofdstukken inzake samenwerking met betrekking tot het voeren van een economische dialoog, het beheer van de overheidsfinanciën en financiële controle, de belastingen en de statistieken.

Titel V – Ander samenwerkingsbeleid (artikelen 36 - 112)

De titel bevat 23 hoofdstukken die gewijd zijn aan samenwerking inzake vervoer, energie met inbegrip van nucleaire veiligheid, leefmilieu, klimaat, industrie- en ondernemingsbeleid, vennootschapsrecht, boekhouding, boekhoudkundige controle en corporate governance, financiële diensten, de informatiemaatschappij, toerisme, landbouw en plattelandsontwikkeling, visserijbeleid en maritiem beleid, mijnbouw, onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie, consumentenbeleid, werkgelegenheid, sociaal beleid en gelijke kansen, volksgezondheid, onderwijs, opleiding en jeugd, cultuur, audiovisueel en mediagebied, sport en fysieke activiteiten, maatschappelijk middenveld, grensoverschrijdende en regionale samenwerking en civiele bescherming.

Titel VI – Handel (artikelen 113 - 282)

Deze titel bevat 13 hoofdstukken. De partijen streven naar de bevordering van de verdere ontwikkeling en diversifiëring van hun handelsbetrekkingen en naar betere voorwaarden voor markttoegang door het afschaffen van handelsbelemmeringen.

De samenwerking heeft betrekking op douanekwesties, technische handelsbelemmeringen, sanitaire en fytosanitaire aangelegenheden, de dienstensector, vestigingen en e-handel, lopende betalingen en verkeer van kapitaal, de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, overheidsopdrachten, handel en duurzame ontwikkeling, en mededinging. Daarnaast bevat deze titel ook hoofdstukken over aanvankelijke bepalingen en definities, transparantie en regeling van geschillen.

Titel VII – Financiële bijstand en antifraude- en controlebepalingen (artikelen 283 - 301)

Armenië zal financiële steun van de EU ontvangen uit bestaande mechanismen en instrumenten. De prioriteiten worden opgenomen in indicatieve programma's. De steun wordt toegekend in samenwerking met andere donoren en internationale financiële instellingen en overeenkomstig de algemene beginselen van doeltreffendheid van hulp. De overeenkomst bepaalt ook dat de EU en Armenië doeltreffende maatregelen zullen nemen om fraude, corruptie en andere illegale activiteiten te voorkomen en te bestrijden.

Titel VIII – Institutionele, algemene en slotbepalingen (artikelen 302 - 326)

De dialoog tussen de partijen wordt gevoerd op verschillende niveaus: de Partnerschapsraad, het Partnerschapscomité, subcomités en andere organen, een parlementair Partnerschapscomité en een platform van het maatschappelijke middenveld.

Verder zijn onder meer bepalingen opgenomen over toegang tot de rechtbanken en administratieve organen, veiligheidsuitzonderingen, een non-discriminatieclausule, geleidelijke en dynamische aanpassingen van wetgeving, monitoring en evaluatie van die aanpassingen, beperkingen bij financiële problemen, belastingen, bevoegde autoriteiten, geschillenregeling, het vervullen van de verplichtingen en maatregelen bij het niet vervullen ervan, relatie tot andere overeenkomsten, definitie van partijen, territoriale toepassing, het neerleggen van de akten, de voorlopige toepassing en authentieke teksten.

De overeenkomst werd gesloten voor een onbepaalde duur en treedt in werking op de eerste dag van de tweede maand volgende op de datum waarop de laatste partij de andere partij in kennis heeft gesteld van de voltooiing van de daartoe vereiste juridische procedures.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS